

luna sæculi nostri nuper ^a Aturribus, ut sanguinem A fortunatasque miserorum, ^b quæ sibi ex parte propinaverat, ex asse misceret.

Socite in eo per dies spiritum diu dissimulati furoris aperiri. Aperte invidet, abjecte fingit, serviliter superbit, ^c indicit ut dominus, exigit ut tyrannus, addicit ut iudex, calumniatur ut barbarus, toto die a metu armatus, ab avaritia jejunos, a cupiditate terribilis, a vanitate crudelis, ^d non cessat simul furta vel facere, vel punire, palam et ridentibus convocatis, ructat inter cives pugnas, inter barbaros litteras. Epistolas, ne primis quidem apicibus sufficienter initiatus, publice a jactantia dicat, ab impudentia emendat; totum quod concupiscit, quasi comparat, nec dat proia, contemnens, nec accipit instrumenta desperans. In concilio jubet, in consilio tacet, in ec-

^a Ita expressis litteris ms. Recte ergo Savaro in epist. 1, lib. II Sidonii ita correxit et notavit. Aturres sunt Novempopulanzæ, ab Aturro fluvio, Aturres, ut ab Astara, Astures, Floro lib. IV, sub finem. De Aturro et Aturricis pisce, vide Sidon. lib. VIII, epist. 12. Civitas Aturensium Not. Provinc. In Novempopulana provincia, quam Itinerarium Antonini Aturram vocat, ubi de Gallia Narbonensi. Et quod maxime facit ad hanc veterem lectionem, et Sidonii mentem, erat tunc temporis Gothicarum partium. Commendatorum Timothei: Anianus vir spectabilis ex præceptione D. N. gloriosissimi hunc codicem de Theodosiani legibus atque sententiis juris vel diversis libris Aduris anno 22 eo regnante edidi atque subscripsi. Vulgo Aire. CANISIUS.

^b Sidonii vulgatus codex, quas ille ibi ex parte propinaverat, hic ex asse misceret. Ex qua phrasi licet conjecturam ducere, hoc fragmentum epistolæ Sido-

nia esse, non Sedati; nam Sidonius de eodem Seronato lib. VII, ep. 7, *Seronatum barbaris provincias propinquantem*. IDEM.
^c Sidonius lib. V, ep. 13, de eodem Seronato, *nunc inauditis indictionum generibus exhaurit*. IDEM.
^d Vulgata editio, *non cessat simul furta vel punire, vel facere palam, et ridentibus*. IDEM.
^e Ms., *hospitibus*. IDEM.
^f Ita et ms., licet in margine sit posita hæc vox, *rifs*. IDEM.
^g Ms. vitiose, *conclaudansque numerariis*. Ita enim in medio hæc vox rasa, et postea nescio a qua manu signo hoc conjuncta est. Vide quæ notat Savaro hic de numerariis. IDEM.
^h Vulg., *citus*. IDEM.
ⁱ Ms., *incidite*. IDEM.
^j Ita lego cum Savaro, nam ms. hic mutilè, *Ante. Id.*

B nii esse, non Sedati; nam Sidonius de eodem Seronato lib. VII, ep. 7, *Seronatum barbaris provincias propinquantem*. IDEM.

^c Sidonius lib. V, ep. 13, de eodem Seronato, *nunc inauditis indictionum generibus exhaurit*. IDEM.

^d Vulgata editio, *non cessat simul furta vel punire, vel facere palam, et ridentibus*. IDEM.

^e Ms., *hospitibus*. IDEM.

^f Ita et ms., licet in margine sit posita hæc vox, *rifs*. IDEM.

^g Ms. vitiose, *conclaudansque numerariis*. Ita enim in medio hæc vox rasa, et postea nescio a qua manu signo hoc conjuncta est. Vide quæ notat Savaro hic de numerariis. IDEM.

^h Vulg., *citus*. IDEM.

ⁱ Ms., *incidite*. IDEM.

^j Ita lego cum Savaro, nam ms. hic mutilè, *Ante. Id.*

FAUSTI EPISCOPI SERMONES.

SERMO PRIMUS.

Ad monachos.

(Ex ms. domini Chauvelin regiorum sigillorum custodis.)

1. Ad locum hunc, carissimi, non ad quietem, non ad securitatem, sed ad pugnam, ad certamen convenimus, ad agonem huc processimus, ad exercenda cum vitiiis bella conscendimus. Vita enim nostra hostes nostri sunt, de quibus Scriptura promittit dicens: *Cave ne unquam habeas cum eis sedem*. Necessaria nobis est, fratres, pervigil cura, indefessa custodia, quia conflictus iste sine fine, hostis iste sine pace est. Hostis iste vinci potest, recipi in amicitium non potest. Et ideo prælium istud quod suscepimus, satis durum satisque periculosum est, quia inter hominem geritur, et nisi cum ipso homine non finitur. Ideo nos ad tranquilla hæc secreta et spiritalia castra contulimus, ut quotidie contriti, passionibus nostras infatigabili congressione certemus; ut quotidie moribus nostris quasi famulas voluntates nostras subiciamus, ut cordis nequitias circumcida-

C mus vel linguæ gladium rotundamus. Non solum invicem non inferamus injurias, sed nec ab aliis sentiamus illatas.

2. Peculiariter enim ista ad professionem nostram pertinent, nihil in hac vita consolationis requirere, nihil honoris; præsentium rerum solatia refugere, et ad promissa æternæ remunerationis præmia animum præparare. Subjectione et abiectione gaudere, et paupertatem studio querere; et non solum facultates, sed ipsas voluntates de cordibus eradicare. Nihil enim proprium habere interdum res necessitatis exigit, nihil autem concupiscere res virtutis.

3. Illud etiam scire debemus, quod qui inter nos vitam habere constituimus, aut cum grandi periculo vel diligentes vel etiam negligentes sumus. Unde felix est illa anima quæ, dum bene in congregatione versatur, multorum gaudium est, et plurimi ex ea vel ædificantur vel illuminantur. Bona enim dum multis communicantur, adduntur. Ad quod etiam sapientissimi illius sententia respicit, quæ dicit: *Fili mi, si sapiens fueris, tibi et proximis tuis (Prov.*

xxiii, 15). Itaque si quis in congregatione positus, humilitatem se sequentibus aut patientiam præbuerit, quantum ex se bonum proximis commodat, tantum in se aliorum lucra convertit. Si vero econtrario per inobedientiam vel superbiam quæret, quod pejus est, facilius inveniri solet, ad mali exemplum sive iniquitatis alios attraxerit, quantos destruxerit, de tantis periculum damnationis incurrit, quantis detrimentum fuit, tantis damna contraxit, et peccatum quod ab illo semel recessit, ad eum multipliciter redundabit. Quamobrem sicut ille valde admirandus est atque laudandus est cujus cursus bonus multorum profectus est, ita ille non immerito lugendus est cujus vita multorum ruina est. Ideoque, fratres carissimi, quæ ad ædificationem pertinent, ea in medio positi agere studeamus, ne via nostra aliorum virtutibus noceat, et ne aliorum fervorem tepor noster debilitet; et ne aliorum patientiam nostra iracundia violentet, nec aliorum humilitatem superbia nostra depravet, ne aliorum pulchritudinem fœditas nostra contamine: ne aliorum ardentes extinguamus lampades, si nostras illuminare non possumus. Et quidem illæ fatuæ virgines, quamlibet fatuæ essent, non tamen alienas extinguere lampades, sed suas illuminare cupiebant; et ideo ad istarum similitudinem, si cui nostrum deest pinguissima gratia humilitatis, et si deest ignis fidei, si flamma fervoris, si oleum caritatis, si lumen discretionis, veniat ad eos quos magis abundare prospexerit, gratiam in se a proximis non auferendo, sed imitando transfundat, et bona possessionis alienæ non solum sine damno, sed etiam cum lucro possessoris invadat. Nunquam enim sentit luminis dæmnum plurimis ignis accensus, nec minuit solis lucem considerantium multitudo, quanti ad eum perspexerint, tantis munera sua commodat; et ipse tamen semper integer perseverat.

4. Benedicta illa anima est a Deo cujus humilitas alterius confundit superbiam, cujus patientia alterius extinguit iracundiam, cujus obedientia pigritiam tacite alterius increpat; cujus fervor inertiam alieni teporis exsuscitat, qui proximi sui præ ira turbatum oculum cordis gratia consolationis atque ædificationis illuminat. Melius est huic quam illi qui fratrem paululum ab aliquo contristatum, non tamen solatio suo porrecta manu non sublevat, sed titubantem, sicut parietem inclinatum maleloquiorum impulsu adjuvat ad ruinam, et salubriter pro disciplinæ ratione correctum per sinistra consilia sic incitat, ut allidat; sic armat, ut perimat.

5. Itaque, fratres, cui mala propria non sufficiunt, ille sic agit, ut iudicium etiam alienæ perditionis incurrat. Certi sumus, carissimi, quod nisi caveamus, nisi nostras quotidie passiones reseceamus et circumcidamus, deteriores multum nos effici quam fueramus, dum in hoc sæculo viveremus: ita ut fiant extrema nostra pejora prioribus. Et quidem, caris-

* S. Honorati haud dubium, qui fundavit ac rexit Lerinense monasterium, ad cujus monachos loque-

simi, quandiu quæ ad mundum pertinent, illis actibus et negotiis eramus militantes, in quibus nunc et erubescimus, tunc nobis adversarius non obstat, imo etiam consentiebat, quod circa miserabilem ac perditam vitam nostram non inveniebat in quo exerceret invidiam suam. Delectabantur illum nostra opera, sufficiebantque illi per se nostra crimina et peccata. Quis enim suscipiat bellum contra militem suum, et quis velit impugnare subjectum suum? Sed super omnem infelicitatem erat vita illius cui nocere dedignabatur inimicus. At vero nunc postquam voluptatibus illius renuntiavimus, vidit cultores suos ad actoris pristini rediisse famulatum, vidit in nobis quodam modo idola sua in Dei templum mutari, et frendens et tanquam leo rugiens omnia nocendi aditus pervigil insidiator explorat. De quo leone apostolus bene attestatur: *Vigilate, quia adversarius vester diabolus, ut leo rugiens circuit quærens quem devoret (I Petr. v, 8)*. Beati quos hic leo inquirendos iudicat et sequendos utique virtutum vestigiis et odore meritorum. Non enim ab illo inquiruntur nisi boni, quia se ultro ingerunt mali. Post illos violenter currit. Hos etiam negligenter incurrit. Beati igitur quos hic leo invidia cogitur quæreret, et malitia non permittitur invenire. Terribiliter quidem sonat in auribus nostris dum audivimus *Tanquam leo rugiens*. Sed quia dictum est: *Esæ ejus electæ sunt*; quod quærit electionis est; quod rugit desperationis est. Sicut in alio loco legimus: *Dentibus suis frendet et tabescit*. Ita hæc loquitur sermo divinus, ut terrori conjuncta sit consolatio. Cruenti quidem est *frendet*; sed victi quod *tabescit*. Et inter quanta sint illa quæ a Deo præparata sunt homini livor prodit inimici.

6. Hæc itaque, carissimi, cogitantes, et in hoc agone desudantes gloriosi et præclari a patris nostri nos et discipulos meminimus esse et filios. Rapimus unusquisque quod possumus de bonis intestati parentis. Hic de hæreditate assumat fidei olivæ gestorum varietatem pretiosam. Hic mansuetudinis ac simplicitatis occupet talentum. Ille decus pectoris benevolentia ac sapientia monile sibi vindicet. Hic margaritam compunctionis et thesaurum castitatis invadat. Licet enim ille locupletissimus Dei amicus, quidquid habuit integrum secum tulerit, et nobis tamen, si volumus, totum reliquit. Ita ergo agamus bona illius sectantes, ut qui in æternam gloriam suscitandus sub sine sæculorum reddetur, nunc Ecclesie prole divina in filiis per merita jam resurgat.

SERMO II.

Ad monachos.

1. Quod supplente et quodam modo cum caritate jubente Deo et vestra fraternitate, qualemcunque sermonem profero; facio hoc non ex aliqua præsumptione, sed ex vera et integra caritate. Et licet

batur S. Faustus et ipse etiam ante episcopatum ejusdem loci monachus.

tam perfecti Deo propitio sitis, ut admonitione nostra minime egeatis; tamen imperante caritate quæ nescit timere, etiam quod optime implere vos novimus suggerere et admonere cum vera humilitate et perfecta caritate præsumimus, non tamen sine verecundia, cum nos necdum idoneos noverimus esse discipulos, et ad opus sanctum videamur excitare magistros. Cum simus tepidi cogimur admonere ferventes; cum simus peccatores, arguimus justos; cum simus imperiti, doctores instruimus; cum simus in pelago hujus mundi nimis fluctibus agitati, ad eos qui ad portum tam feliciter pervenerunt prædictionis verba proferimus. Sed tamen, fratres dilectissimi, quia solent naves superatis et devictis fluctibus pelagi, etiam in portu tutissimo laborare, et nisi grandis cautela fuerit, pene submergi; cum summa humilitate et ingenti reverentia admonemus, ut quia vos Christus capitalibus criminibus tanquam de periculosis liberavit fluctibus, in portu quietis et beatitudinis constituti, parvas negligentias, et quasi minuta peccata, quæ sic in anima confluunt, quomodo per minutissimas navis rimulas in sentina guttæ concurrunt, cum omni vigilantia, Christo adjuvante, exhaurire jugiter festinetis. Nam quomodo navis postea quam pelagi fluctus evaserit, si in portu sentinata non fuerit, de minutis guttis impletur et mergitur: sic et monachus, devictis et superatis mundi hujus criminibus, quasi periculosis fluctibus, cum ad portum monasterii venerit, si subrepentia vitia et minuta et quotidiana peccata de animæ suæ sentina exhaurire neglexerit, in ipso portu naufragii discrimen incurrit. Sed dicit aliquis, quomodo potest anima sentinari? Utique orando, jejunando, vigilando, veram caritatem et veram humilitatem et veram obedientiam exhibendo. Attendite, fratres, quomodo navis sentinatur a situla, sic anima ab operibus malis oratione dominica liberatur, si dicat et verum dicat: *Dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Math. vi, 12)*. Qui enim omnibus in se peccantibus clementer indulserit, nullius peccati vestigium in illius anima remanebit. Attendite, fratres, et considerate quod dixi, qui in se peccanti indulserit, non dixi quod qui in Deo peccaverit, ipsi debeas veniam dare, quod pejus est; aliquoties qui in nobis peccaverit, aut tarde, aut difficile veniam damus; qui in Deo deliquerit, celeriter indulgemus. Sed si volumus juste agere, illi qui in Deo peccaverit, sine severissima districtione non debemus indulgere ne, dum illi per indiscretam pietatem remittitur, exemplum perdicionis aliis præbeatur. In suo ergo se unusquisque ostendat clementem, quia Dominus ait: *Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis Pater vester cælestis peccata vestra (Ibid., 14)*.

2. Quando vero in Deum aliquis peccatum præsumit admittere, districtionem debet monasterialem sustinere. Et hoc bonum pio animo debet fieri, ut spiritali castigatione ita corrigatur in hoc sæculo, ut non pereat in futuro: quia omne peccatum quod in

A hoc mundo non corrigitur, in futuro sæculo punietur. Sic enim de filio, de servo divina Scriptura commemorat: *Tu, inquit, virga eum cædis, et animam illius de inferno liberabis (Prov. xxiii, 14)*. Et ideo, sicut supra suggesti, non solum capitalia crimina caveamus, sed etiam parvas negligentias, [quas] quotidie quasi venena diaboli respiramus. Sunt enim nonnulli qui post religionis professionem, qua videntur exisse de sæculo, nimia securitate solvantur, et impletur in eis sententia Domini qua dicitur: *Utinam frigidus esses, aut calidus: nunc autem quia tepidus es, incipiam te vomere ex ore meo (Apoc. iii, 15)*. Quid est quod dixit: *Utinam esses calidus aut frigidus?* Nunc autem quia et de sæculo recessisti, et spiritalem fervorem per negligentiam tuam apprehendere noluisti, tepidus effectus es, ex ore Domini vix iterum recipiendus evomeris.

3. Ideoque, fratres carissimi, sententiam divinam Scripturæ diligenter attendite, qua dicitur: *Omni custodia serva cor tuum (Prov. iv, 23)*. Sicut enim gaudendum est de monacho qui in monasterio voluerit mansuetudinem, obedientiam, patientiam mitis et humilis exhibere; ita e contrario lugendum est de illo qui corpore tantum videtur de hoc sæculo exisse, corde tamen in mundo aut remansisse infideliter, aut rediisse infeliciter cognoscitur, et pro humilitate profert superbiam, pro patientia iracundiam, pro obedientia contemptum, pro caritatis medicamento malitiæ effundit venenum. Talibus convenit illa beati Petri vera et multum timenda sententia. *Melius, inquit, illis fuerat non cognoscere viam justitiæ, quam post cognitionem retrorsum converti (II Petr. ii, 20)*. Et iterum: *Canis reversus ad vomitum suum, et sus lota in volutabro luti (Ibid., 21)*. Sed nec de talibus desperandum est, fratres, quia potens est Deus orantibus vobis scintillam compunctionis accendere, et omnem sæculi voluptatem velut spinas et tribulos nequitiae salubri igne consumere, illo utique igne de quo Dominus ait: *Ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut ardeat (Luc. xxi, 49)?*

4. Orate ergo, fratres dilectissimi, non solum ut vobis Deus perseverantiam bonam dignetur tribuere, sed et illi qui negligentes sunt tandem debeant de fovea superbiæ se sublevare, et de laqueis eruere. Si enim vobis orantibus, et cum caritate consilium dantibus, quicumque sunt tepidi et negligentes fuerint emendati, duplicatum vobis præmium Dominus et de vestra et de illorum correptione recompensare dignabitur. Nam nec illi qui honi sunt, se debent quasi de suis meritis extollere; nec illi qui negligentes sunt, de Dei misericordia desperare: sed illi cum humilitate Dei bona custodiant, et isti cum grandi compunctione celerius ad pœnitentiam vel correptionis medicamenta confugiant: quia qui bonus est, si superbire cœperit, humiliabitur; et qui superbus est, si se humiliaverit, per Dei misericordiam sublevabitur. Tantum est ut se non permittat amplius durissimo jugo præmi, nec nimia et pericu-

losa dissimulatione in peccatis perseverando diutius A obdurari; sed tam cito confugiat ad pietatem Dei, ut in se peccati vestigium non relinquat. Optime calidus adhuc vulneribus malagma vel fibula apponitur: quia si velox fuerit ad coelestem medicum intentio resurgendi, vestigium peccati non poterit remanere cum lapsu, quia sub manu omnipotentis medici et cito perit morbus, et velociter sanatur ægrotus.

5. Iterum atque iterum rogo et admoneo, fratres, ut obedientiam, et humilitatem, et caritatem non solum senioribus et coæqualibus, sed etiam junioribus exhibere jugiter studeatis: quia qualibet bona servus Dei habere contendit, et omnia perniciousiter perdit, si in illo humilitas et caritas vera non fuerit. Nolite murmurare, fratres; scriptum est enim quod murmurantes a serpentibus perierunt. Nolite detrahere, B fratres, quia scriptum est: *Qui detrahit fratri eradicabitur*. Nolite iracundiam in corde servare, quia scriptum est: *Ira enim virtutis Dei non operatur* (Jac. ii, 20). Nolite vos invicem odio habere, propter illud quod scriptum est: *Qui odit fratrem suum homicida est* (I Joan. iii, 15). Sed non opus est ut diutius sanctam caritatem vestram verbis doceamus, quod vos ad Christi gloriam operibus implere et cognoscimus et gaudemus. Hoc solum specialiter petimus, ut quia vos Deus in locum quietis et tranquillitatis collocare dignatus est, pro nobis quos sæculi istius tempestates et innumerabiles fluctus affligunt, abundantius Domino supplicetis: ut si nobis, qui non meremur, gloria non dabitur, saltem vobis orantibus peccatorum venia tribuatur. Amen.

SERMO III.

Ad monachos. De pœnitentia.

Detur pœnitentia sæculari, cujus adhuc cervix sub jugo dependet sæculi, et huic pro immanitate delicti terminetur tempus, cui adhuc tempus servit. Cæterum si abrenuntians sæculo et ejus militiæ, et spondens se cunctis diebus servitutum Deo, cur pœnitentiam mereatur, qui liber effectus, velut ouager sectatur eremi vastitatem, sicut ait Job: *Quis dimisit onagrum liberum in deserto* (Job. xxxix, 8)? A leonibus fortiter caveat, et arentibus herbis et poculo exiguo alatur in eremo. Erigat in aera caput, et flagrantem nimium sitis ardorem Spiritus sancti aura restinguat, ne, dum valde desiderat amœna virentia, nimis deliciis præpeditus periculum salutis incurrat.

Igitur abrenuntianti publica pœnitentia non est necessaria, quia conversus ingemuit, et cum Deo æternum pactum inivit. Ex illo igitur die non memorantur ejus delicta quæ gessit in sæculo, in quo facturum se justitiam de reliquo promiserit Deo. Ergo post chirographum^b de quo se monachus debitum ex tota fide promiserit implere, etsi fidelis factus peccaverit in sæculo, post abrenuntiationem iterum factam dominicum corpus non dubitet acci-

^a Hinc patet professionem religiosam esse sæcundum baptismum, quo cuncta in sæculo commissa peccata abluantur, id quod et alii sancti Patres disertè docent.

pere, ne occasione humilitatis nimis prolongetur a corpore et sanguine cui se junxit ut unum corpus efficeretur. *Communicare* ergo non desinat qui peccare quievit, tantum de reliquo non peccet. Nam sicut ignis iste visibilis duas in se quasdam efficacitias habet, id est comburere fragilia et illuminare tenebrosa; ita ignium illud dominicum corpus, quando cum metu et reverentia grandi fuerit sumptum, corporis quidem delicta consumit, animæ vero sensum illuminat. Et idcirco maxime frequentius communicare debet. Si vero fuerit, sicut scriptum est, lepra in pelle, immunda erit, id est peccatum in monacho, quia pellem esse monachum Scriptura pronuntiat, mortificantem membra sua super terram, cujus ossibus adhæsit caro, quæ immutatur propter oleum, et a jejuniis infirmatur, et jejuna velut fenum arescit. Ergo si in hac pelle visa fuerit lepra, immunda erit, et nisi fuerit jacintina aut rubra pura, ad ornatum tabernaculi non erit apta.

SERMO IV.

SIVE ADMONITIO NECESSARIA DE DIE JUDICII, ET MALORUM PœNA, VEL BONORUM GLORIA; ET QUOD ETIAM LAICI NON MUTATO HABITU POSSINT ET DEBENT QUOTIDIE PœNITENTIAM AGERE.

Ad monachos.

(Ex ms. Corbeiensi litterarum Merovingicis ante annos mille exarato.)

Rogo vos, fratres carissimi, ut sicut frequenter admonui, diem mortis nostræ et terribile ac metuendum judicium jugiter studeamus cogitare. Admoneo enim peccatorum vulnera nulla invenire possunt utiliora remedia, quam ut unusquisque cogitet horam illam quando erit de hoc sæculo migraturus. Quomodo enim potest fieri ut aliqua peccata præsumat admittere, qui se momentis singulis credit de hac luce migrare. Sic enim Scriptura dicit: *Memento, fili, quod mors non tardat* (Eccli. xiv, 12). Et illud: *Memento novissimorum, et desistes inimicare* (Eccli. xxviii, 6). Qui enim diligenter attendit quam dura erit examinatio ante tribunal Christi, ubi recepturus est unusquisque secundum operam suam, non ei poterunt placere peccata vel crimina propria. Cum ante illum tremendum judicem congregatæ fuerint omnes gentes, quid tunc erit injustis et adulteris atque rapacibus? Sletus oculorum, stridor dentium, cum sanctorum multitudine ad dexteram regis æterni, et gloriam segregata, peccati populo in profundo tartari sine ullo miserationis sine aut veniæ demerso, excludi se in tenebris suis a sanctorum beata luce viderit et profundo inferni sine fine descendens, urgere os suum puteo æterna supplicia et perpetua morte non moriturum. Petit frustra extremum Lazari digitum quod ardens refrigeretur, arentibus labiis rogavit apponi. Et ideo, fratres carissimi, dum adhuc licet, consideremus conscientias nostras, et si aliqua crimina vel peccata capitalia necdum eleemosynis et orationi-

^b Scripto ergo commendabatur pactum quod monachi perpetuo se Deo servituros devovebant, id quod postea etiam præscripsit S. Benedictus in Regula, cap. 58.

bus purgata in nobis adhuc dominari cognoscamus, portum pœnitentiæ, devictis peccatorum fluctibus, Christo gubernante, festinemus intrare, et si quid in navicula animæ nostræ multis tempestatibus peccatorum, aut per avaritiam, aut per superbiam, aut iniqua cupiditate corruptum esse cognoscemus, componere vel reparare bonis operibus festinemus. Non enim nocent peccata præterita si non placent; sicut nulli justorum sufficit justitia sua, si non perseveraverit usque in finem, ita nulli peccatorum nocere poterit iniquitas sua, si antequam de corpore isto discedat, ad eleemosynarum remedia vel pœnitentiæ medicamenta confugerit. Sed quia quando, vel qua hora de hoc sæculo rapiamur scire non possumus, sine ulla dilatione vel absque mora de sinistra fugiamus ad dexteram. Non enim sanitatem credendum est, non ætatem in remedium salutis suæ semper.... intardus est, quia vitæ suæ super incertus est, quia qui nos securus fecit dicendo peccatori: *In quacunque die conversus fuerit, omnes iniquitates illius oblivioni tradentur (Ezech. xxxiii, 12); ipse etiam nos cautos voluit esse dicens: Nolite tardare converti ad Dominum, ne differatis de die in diem (Eccli. v, 8).* Sed forte quando generaliter omnes ad pœnitentiam provocamur, aliquis intra se cogitat dicens: Ego juvenis homo uxorem habens, quomodo possum aut capillos minuere, aut habitum religionis assumere? Nec nos hoc dicimus, fratres carissimi, non hoc prædicamus, ut juvenes qui conjugia rationabilia habere videntur, habitum magis quam mores debeant commutare. Quid enim homini uxorem habenti nocet, si mores perditos noluerit habere, et ad opera bona vel honesta convertere, si peccatorum suorum vulnera eleemosynis et orationibus ad sanitatem pristinam revocare? Vera enim conversio sine vestimentorum commutatione sufficit sibi: vestimenta vero religiosa sine bonis operibus non solum remedium habere non poterunt, sed etiam justum Dei iudicium sustinebunt. Convertamur ergo ad meliora dum in nostra sunt potestate remedia. Hic extinguamus mortem moriendo peccatis. Hic vitam vitæ meritis comparemus, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO V *.

Ad monachos. In die sancto Paschæ.

(Ex ms. Morbacensi.)

1. Opportune et congrue sub die insigni solemnitate hodiernæ in voce exultationis assurgimus, et cum Apostolo dicimus: *Ecce nunc dies salutis (II Cor. vi).* Hodie interfectis Ægyptiis, de luto ac paleis Dei populus, id est de vilissimis ac inanissimis operibus, liberatur. Hodie Agnus ille qui tollit peccata mundi in redemptione humanæ salutis offertur; quando postes domorum sanguine illius jubentur inscribi, id

* Hunc et sequentem sermonem rogatu meo descripsit eruditus vir domnus Remigius Seiller ex congregatione S. Vitoni, ex vetusto codice Morbacensis monasterii, ubi Eusebii Cæsariensis episcopi nomen

A est crucis titulo frons nostra depingi, ne locum angelus exterminator inveniat. Sub hoc tempore excutitur Pharaon cum exercitu ejus in mari Rubro, pereuntibus sacro in fonte peccatis, tanquam in Rubras Ægyptii demerguntur undas, id est Christi sanguine consecratas. Sub hoc reditu pro tempore filii junioris qui perierat et inventus est, id est pro salute gentilium saginatus ille vitulus immolatus est; junior autem filius nos sumus, seniore fratre, id est Judæis tardantibus et intrare nolentibus, ad Creatorem nostrum revertimur sub pœnitentia peccatorum. Everteramus enim et perdideramus acceptam a Deo patre nostro substantiam; videamus quam substantiam, id est universæ naturæ bona. Dei enim substantia est omne quod vivimus, sapimus, cogitamus: intellectus et ratio ad discretionem boni et mali Dei substantia est; etiam libertas arbitrii quam acceperamus, vel ad declinandam blandimenta peccati, vel ad incitandum liberæ voluntatis affectum in auctoris obsequium, vel ad custodiendam imaginem et similitudinem Dei. Has ergo datas nobis et intus insertas a Creatore divitias in pravos transtuleramus usus, et consumpseramus in exercitia vitiorum, derelicto fonte virtutum, peregre et nimis longe a patre profecti, non locis ab eo et regionibus, sed cordibus et operibus discedentes. Qui enim sequitur proprias voluntates, et per passiones suas rapitur, a Deo exsul efficitur; ad quem suscepta peccatorum agnitione redeuntibus nobis, et quidem redeuntibus non gressu corporis, sed mentis affectu, cum immensa misericordia, cum ineffabili lætitia et consolatione obviam venit; intrat festa convivii; ordinat choros atque symphonias, id est exultationes cœlestium gaudiorum, quibus angeli exultant in cœlis super uno peccatore pœnitentiam agentem. Redentibus itaque nobis ad emendationem, hoc convivium quotidie celebratur; quotidie pater filios recipit, semper Christus credentibus immolatur. Hic ergo ille vitulus saginatus quem in Veteri Testamento docemur offerre: vitulus et bubus, id est ex patriarcharum et prophetarum, ex Abrahæ semine descendens: masculus immaculatus; masculus, id est contra omne peccatum robustus et validus: masculini enim et virilis animi est illecebras rupisse peccati, sicut femineæ fragilitatis ignavia est vitii suscepisse lasciviam. Unde et ille typum gerens diaboli Pharaon premens populum Dei, inimicus spiritui, amicus carni, fortitudines præfocabat, concupiscentias nutrebat.

2. Mortuus est ergo Christus propter iniquitates nostras, et sicut ovis ad occisionem ductus est; et sicut agnus coram tondente se, sic non aperuit os suum (Isai. liii, 7). Hic est ille agnus quem in una domo comedere ex lege præcipimur, succinctis lumbis nostris. Comedere autem caput cum pedibus quid est in una domo? id est in Ecclesiæ unitate carnes ejus ju-

præfert, cum aliis sermonibus, quæ Eusebio Emiseno vulgo tribuuntur, quos viri eruditi Fausto Rhegiensi episcopo restituunt.

bemur assumere. Ariani ergo et diversæ hæreticorum A
 perversitates non in una illum comedunt domo ; et
 ideo sicut in diluvio non salvatus est nisi qui intra
 arcam Noë fuit inventus, ita diversæ fidei homines
 si extra domum Ecclesiæ sunt, non habent Agnum
 qui Christus est. Quod vero hujus agni caput cum
 pedibus comedere nos debere Scriptura commemorat,
 hoc est ut Deum et hominem pari confessione vene-
 remur. Caput ergo divina, pedes humana substantia
 est. Caput accipiamus de eo quod dicit beatus Joan-
 nes : *In principio erat Verbum (Joan. 1)* ; pedes vero
 de quo Paulus apostolus scribit : *Semetipsum exina-
 nivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum
 factus, et habitum inventus est ut homo (Philip. 11, 7)* ;
 et, *Factus ex muliere, factus sub lege (Gal. 1v, 4)*.
 Oportuit ergo ut hujusmodi agni carnibus succinctis B
 lumbis ; id est mortificatis carnalibus passionibus,
 cum summa cordis et corporis puritate vescamur.
 Caput cum pedibus, id est ex Deo genitum credamus,
 et ex homine procreatum. Quod autem dixi, et ex
 Deo genitum, forte sint aliqui de minus eruditis qui
 dicant in corde suo : Quomodo Deus filium genuit ? Nil
 hic corporeum cogitemus. Quid est enim Deus Deum
 genuit, nisi de igne ignis apparuit, lux de luce pro-
 cessit ? Ergo propter aliquos qui tardi sunt ad intel-
 ligendum, aliquam speciem jam vel comparationem
 de terrenis ac visibilibus assumamus. Verbi gratia,
 si lampas accendatur ex lampade, si una illuminetur
 ex alia, nonne tibi videtur flammam quodammodo
 flamma parturiens splendorem de splendore genuisse ?
 Num tibi videtur inestimabili ratione natum fuisse C
 lumen ex lumine ? Et cum de lampade ad lampadem
 transferatur, licet duæ lampades ardeant, tamen ille
 ignis ipse est utique in secunda qui splendet in pri-
 ma. Nunquid de nihilo aut de aliquo novo initio fa-
 ctus est ille ignis ? sed magis de natura sui splendoris
 effusus est : ergo illa illuminatio quæ de prima lam-
 pade videtur accensa, non quasi ex nihilo in secunda
 esse coepit, sed de cognato splendore processit, qui
 in primi luminis origine jam manebat. Et licet in
 utraque lampade gemina et duplex videatur micare
 flamma, utraque tamen una substantia est ; ita et in
 unigenito Dei Filio etsi personæ species propria est
 generis, tamen natura communis est, non de Patre
 incipiens, sed ex Patre cum Patre subsistens.

3. Omnia de nihilo creata sunt ; ille solus de Deo D
 Deus. Hic ergo cum in forma Dei esset, formam
 servi pro servorum salute suscepit ; et in ligno crucis
 cum vita esset, in ligno appensus est : quasi seipsum
 pensaret in pretio perditorum ; alapis cæsus est, spi-
 nis coronatus est. Quod vero coccinea indutus est
 chlamyde, indumenta Christi merita sanctorum sunt ;
 item tunc itaque martyrum sanguine in illo coccineo
 colore perfunditur. Quod autem Judæi purpurea
 chlamyde indutum flexo adorant genu : velint nolint,
 Regem illum et Dominum confitentur. Quod autem in
 cruce dixit sitio, fidem suis requirebat. Sed quia in
 propria venit, et sui eum recipere noluerunt, pro sua
 vitate fidei acetum ei perfidie propinaverunt. Porri-

gunt acetum malitiæ, quia vinum sapientiæ, quod a
 Christo acceperant, peccando perdidit. Potatur
 acerbitate malorum nostrorum, daturus dulcedinem
 bonorum suorum. Sed et nunc quotidie quando pec-
 catis contristatur et exacerbat, acetum quoddam
 illi potus et cibus fellis ingeritur. Velum templi scin-
 ditur ; velum ornamentum habitaculi est. Coruscante
 igitur gratia, Ecclesia ædificatur, Synagoga destrui-
 tur, veli templum honore nudatur, remoto per ad-
 ventum Christi velamine litteræ ; ut cum Apostolo
 revelata facie legis interiora pandantur. Quod autem
 monumenta aperiuntur, mortis claustra reseruntur,
 resurgunt laxata sede tartarea cum Christo sancti :
 et quem superi non recipiunt, inferi Deum esse co-
 gnoscunt. Unde nos agnoscentes erga nos divinarum
 beneficiorum alta mysteria, respondeamus in quo
 possumus misericordiæ redemptoris : demus illi
 compunctionem de peccatorum emendatione pro spi-
 nis suis ; offeramus illi cor suo timore confixum pro
 clavis suis ; reddamus illi palmam perseverantiæ pro
 alapis suis.

SERMO VI.

Ad monachos. De natali sancti Petri.

(Ex ms. Morbacensi.)

1. Gloriosissimos christianæ fidei principes an-
 nuiis solemnitatibus honorantes, fratres carissimi,
 ipsum Deum ac Dominum nostrum, qui hujus auctor
 est fidei, debita religione veneramur. Apostoli nam-
 que Latino sermone dicuntur missi ; qui ergo hono-
 rant missos, manifestum est eos honorare mitten-
 tem ; cum dignitas quæ defertur ministris, illi sine
 dubio cujus ministri sunt exhibetur, ut ait ipse Sal-
 vator ad discipulos suos : *Qui vos audit me audit, et
 qui vos recipit me recipit (Luc. 1, 16)*. Vere beata
 apostolorum merita, in quibus se Christus et recipi
 prædicat et audiri ; beati nihilominus et illi quorum
 devotio delata apostolis recurrit in Christum. Tene-
 tes itaque, fratres, tantæ hujus promissionis fidem,
 de suppliciis patrum nostrorum, pro Christi confes-
 sione susceptis, fidelibus gaudiis exultemus : quo-
 niam qui de martyrum morte lætatur, martyres non
 dubitat cum Christo regnare post mortem. Nos vero
 Ecclesiarum omnium reverendissimos patres, Petrum
 dico et Paulum, piissimis studiis honoremus, quibus,
 Christi præstante gratia, factus est hodie de morte
 natalis ; quibus finis vitæ vivendi initium dedit ; qui-
 bus, ut ait apostolus Paulus, *vivere Christus erat, et
 mori lucrum*. Erat utique eis Christus vivere, quibus
 vita non erat sine Christo ; erat eis Christus vivere,
 quia totum Christi proficiebat Ecclesiis quod vivebant.
 Erat eis et mori lucrum, quia tali hac morte vitam
 sibi merebantur æternam ; erat eis mori luerum,
 quorum corruptioni incorruptio succedebat, et damna
 præsentium temporum lucra perpetua sequelantur.
 Sed jam necessarium, carissimi, arbitror, ut prop-
 rias eorumque speciales virtutes, prout ariditas lin-
 guæ nostræ ingenique tenuitas patitur, imo ut mise-
 ricors Deus annuit, proloquamur.

2. Illic itaque ille est Petrus qui confitendo Chri-

stum Dominum vivi Dei esse Filium, validissima in victaque nobis credendi fundamenta constituit. Nam percunctanti Domino quis esse ab hominibus diceretur, respondit: *Tu es Christus Filius Dei vivi* (*Matth. xvi, 16*); id est, tu, Domine, de carne Virginis factus es Christus, qui vivi Dei Filius es sempiternus; tu, Domine, hominibus natus es homo, qui incogitabili majestate Deus es apud Deum. Tu es Christus, qui pro redemptione nostra ad passionem veniens, impassibilis permanes apud Patrem. Quis igitur unquam in tantum hoc incomprehensæ Deitatis arcanum humani sensus attollere potuisset obtutum, nisi ab ore Petri salutaris hujus fidei veritas radiasset? Quis meritum ejus gloriam quamvis magno æquiparare possit eloquio, a quo nobis adorandæ Divinitatis fides et cœpit et permanet? Quid tanto gloriosius viro, qui B fidem secreti inscrutabilis loquendo edidit, vivendo docuit, patiendo firmavit? Ut autem confessionis hujus quanta esset magnitudo Salvator ostenderet, ait ei: *Beatus es, Simon Barjona, quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cœlis; Et: Tibi dabo claves regni cœlorum* (*Ibid., 17*). Quis ergo Christum per carnem et in carne natum, omnipotentis Patris esse Filium sentire potuisset, nisi propitius hoc ipse Pater per Petrum nobis revelasset e cœlo? Hæc illi confessio dedit, ut ante claves regni cœlestis acciperet quam cœli januas introiret. Sed ne qua vos, fratres, de creditis Petro clavibus regni more nostrarum clavium cogitatio promoveat, claves cœli lingua est Petri; quia singulorum merita censenda apostolus unicuique regnum cœli aut claudit aut aperit. Non est ergo clavis ista mortalis artificis aptata manu, sed data est a Christo potestas judicandi. Denique ait ei: *Quorum remisistis peccata, remissa erunt; et quorum detinueritis, detenta erunt* (*Joan. xx, 23*). Hic est Petrus, quem Christi esse confidentissimam subjecta vestigiis ejus maria probaverunt. Nam a Domino suo novos sibi dari in fluctibus gressus, ut fidelis poposcit, et ut dilectus emernit: qui ob hoc solum trepidasse visus est, ut fragilitas humana cognosceret quanta esset inter Dominum et servum distantia, dum aggravata peccatis caro mergitur, et immaculati nescit planta desiderare: simul et illud, ne, dum super aquas ambulans Petrus pede intrepido pervenisset ad Christum, Domini forte sui virtutibus æquaretur. Sed quid illum tantopere dicimus trepidasse, cum pia trepidatio sua majorem profecit ad fidem? Ut enim credidit Petrus imperio Domini sui posse se a fluctibus sustentari, ita nihilominus dum mergitur, credidit ipsius Domini sui se virtute salvandum. Vere beati Petri et dum trepidat mirabilis fides, quam nec urgentis periculi potuit turbare forinido: clamando enim dum mergitur, *Domine, libera me* (*Matth. viii, 25*), de se diffusus est, non de Domino dubitavit. Ne quis ergo timorem hunc gloriosissimi Petri ducat in vitium: quoniam timor iste quamvis primam ejus turbaverit fidem, confidentiam tamen in eo reparatæ credulitatis ornavit. Hic est Petrus, cui Christus communionem sui nominis

A libenter indulxit. Ut enim, sicut apostolus Paulus edocuit, *petra erat Christus*; ita per Christum Petrus factus est petra, dicente ei Domino: *Tu es Petrus, et super hanc petram œdificabo Ecclesiam meam* (*Matth. xvi, 18*). Nam sicut in deserto, dominico sipienti populo, aqua fluxit e petra, ita universo mundo perfidæ ariditate lassanti, de ore Petri fons salutiferæ confessionis emersit. Hic est Petrus, cui Christus ascensurus ad Patrem, pascendas oviculas suas agnosque commendat: ut quos ille pietatis miseratione redemerat, hic fidei suæ virtute servaret. Et recte sane ei arbiter occultorum Dei Filius pascendas oves suas tuendasque commisit, cui noverat in nutriendo grege dominico nec studium deesse nec fidem. Hic est Petrus, qui dum ad crucem tanquam crucifixi discipulus duceretur, verso se poscens corpore crucifigi, passionem non renuit, sed æqualitatem crucis dominicæ declinavit; ut ostenderet universis admirandæ scilicet humilitatis virtutem, novique mysterii disciplinam et inter tormenta servasse. Quam securus, carissimi, perrexit Petrus ad crucem; qui repulso timore mortis, morendi ordinem tam acerba in passione quæsit.

3. Quid etiam de gloriosissimo referam Paulo, in quo Dominus fidem nominis sui, dum ipsam persequeretur, elegit? qui dum velut acerrimus persecutor christianam vastat Ecclesiam, inimico adhuc ejus in pectore amicum sibi cor Christus invenit: dumque temporalia cepit Christianos ad supplicia, ipse perpetuum captus ad gratiam, factus est subito pastor ex lupo, ex prædone custos, ex hoste defensor. Unde patuit nec Paulum malignæ mentis proposito plebem dominicam persecutum, nec Christum latuisse quem eligeret in Paulo, Hic est Paulus, qui Christi vocibus inclamatus e cœlo, oculis in se Judaicæ infidelitatis obtusis, videndi aciem non perdidit, sed mutavit. Amisit oculos et recepit, ut uno eodemque tempore et in persequentem cæcitatibus vindicta procederet, et vocantis Dei gratia illuminaret Ecclesiam. Ait namque illi de cœlo Dominus: *Saule, Saule, quid me persequeris* (*Act. ix, 4*)? id est, cur me persequeris, Saule? Quæ mea odium erga me tuum excitavit iniquitas? Nunquid quia illuminavi cæcos, quia sanavi ægrotos, quia fugavi dæmones, quia esurientes populos quinque panibus pavi? An quia de tumultis mortuos suscitavi? an forte magis quia fidelibus meis regnum cœleste promisi? Sed si præstare me posse dubitas quod promitto, aspice, si tamen potes, unde te vel quasi appello. Sed quare me persequeris, Saule, aut quid me persequendo proficis? Nunquid adversus regnantem in cœlo ullum tua persecutio habebit effectum? nunquid nocere mihi quidquam poteris, quem non potes intueri? *Ego enim sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris* (*Act. xxii, 8*); qui terras cœlo, crucem regno, mortem perpetuitate mutavi: de quibus omnibus non te debere cunctari, et ereptus tibi nunc et post paululum redditus suadebit aspectus. At beatissimus Paulus repentina quidem cæcitate coercitus, intellecta tamen

majestatis loquentis e caelo, continuo fidelis effectus, et a persecutione destitit, et novos intuendi Christi oculos acquisivit. Hic est Paulus, qui pro suarum remuneratione virtutum, ultra humana merita tertium raptus ad caelum, caelestia secreta cognovit; ut Ecclesiarum futurus doctor, inter angelos disceret quod inter homines predicaret. Aut quis ei impune ultra non credat, qui de sacramentis dominicis non solum audita loquitur, sed et visa testatur. Quanta hoc, fratres, Dei nostri actum est gratia, quod de caelestibus in apostolatam vocatus est, ut apostolatus ejus consecraretur in caelo? Et post omnia hic est Paulus qui cervices suas, quas adversus Christi nomen superbus erexerat, perfidorum caedendas gladio humillimus pro Christi honore submisit: nec piguit eum pro illo mori quem saepe probaverat vivere et regnare post mortem. Atque ita factum est ut gloriosum Paulum, qui in diversis gentibus pro fide Christi multo certamine dimicando innumera bella peregroravit, vel victorem mundi Roma susciperet ad triumphum. Hi ergo sunt beatissimi Petrus et Paulus, qui sacramentum caelestis regni uno spiritu predicantes, sub unius passione diei doctrinam suam pio sanguine et morte fortissima consecraverunt; qui etiam tanquam Ecclesiarum omnium principes facti dispensatione caelesti, Romam petentes sacratissima sua corpora in illius urbis arce recondiderunt, quae totius orbis obtinuerat principatum: quatenus potentiam virtutis suae Christus ostendens, ubi mundus caput habebat imperii, ibi regni sui principes collocaret.

SERMO VII.

Ad monachos.

Instruit nos atque hortatur sermo divinus, qualiter nos accingere debeamus ad inquirenda promissa sua, et obtinenda illa bona quae nec visu capi, nec auditu percipi, nec cogitatu comprehendi possunt. *Petite* (inquit), *et dabitur vobis; querite, et invenietis; pulsate, et aperiatur vobis*: id est, ut petamus orando, quaeramus laborando, pulsemus perseverando; et in spem caelestium tanto incitemur studio, tanto inardescamus affectu; ut cum praemiorum dignitate, desideriorum magnitudo concordet. Non vult enim Deus noster bona sua nimia inveniendi facilitate vilescere. Pretiosa et concupiscibilis merx cupidum amatorem, atque avidum negotiatorem requirit. Ergo ille tantorum munerum repromissor non vult in opere suo tepidum, despicit fastidiosum, recusat coactum et ingratum, respicit indevotum. Lentum enim et parum gratum quaerere gratiam divini muneris maxima est injuria Remuneratoris. Ergo totis licet animae et corporis laboribus desudemus, totis licet obedientiae viribus exerceamur; nihil tamen condignum quod merito pro caelestibus bonis pensare et offerre valeamus. Non valent vitae temporalis obsequia aeternae vitae gaudia. Lassescent licet membra vigilis, palleant ora jejuniis; non erunt tamen condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam quae revelabitur in nobis. Pulsemus ergo in quantum possumus, quia non possumus in quantum

A debemus. Futura beatitudo acquiri potest, aestimari non potest. Nisi enim cum aviditate, nisi cum bona voluntate et cum laetitia Dei opera egerimus, Deo nos perire noverimus. Putamus (cariissimi) quod dignae quaerat illa anima, et ita pulset ut ei aperiatur; quae ad leve praecipuum senioris respondere praesumit et dicere: Nunquid servi vestri sumus? Jam feci vicem meam: et ille faciat suam. Quomodo hoc dicit, cui praecipuum est: *Nolite quaerere quae vestra sunt*? Et iterum: *Non quae sua sunt singuli desiderantes*; a quo non hoc expectatur ut mercedem suam impleat, sed ut alienas invadat, praecoccupet, rapiat? Putamus quod ita petat ut accipiat, ita quaerat ut inveniat, ita pulset ut ei aperiatur, qui pro aliqua negligentia correptus, et pro disciplinae ordine castigatus, non se ad emendationem, non ad satisfactionem confert, sed magis ad illam proterviam, ut dicat, desero atque discedo, hoc ego ferre non patior, ingenuus homo sum! Jam primum qui ante praepositum vel ablatam, ingenuum se esse jactat, praeterea quod adhuc emptum esse se nesciat. Qui Christianae militiae mancipatus praesumit dicere se ingenuum, pene est ut se neget Christi sanguine comparatum. Quid est hoc aliud quam ipsi Domino clamare: Liber sum, nihil tibi debeo? De talibus dicebat Apostolus: *Cum enim servi essetis inobedientiae, liberi fuistis justitiae* (Rom. vii). Non bene ingenuus appellatur qui misera vitiorum servitute deprimatur. Clamat autem in contumelia disciplinae, in peccato animae suae: *Malo discedere quam emendari, quam satisfacere, quam implere quod praecipis*. Quid est hoc aliud quam jugum Christi rebeli cervice discutere? Isti tales nesciunt quid voverunt, obliti sunt propter quid huc venerunt. Isti tales non bene petunt, si male vitium appetuntur, non fide pulsant, sed infidelitate pulsantur. Quid prodest quod discedis, qui undique astrictus es vinculis passionum? quem hinc atque inde circumvallant vitia sua? Digne aliquis discederet, si illo ire posset, ubi illum diabolus invenire non posset. Nemo se fallat, non fugiat adversarium de loco ad locum, sed de vitio ad virtutem, de passione ad emendationem. Si eum fugiat, sequitur: emenda te, et fugiet a te, sicut ait apostolus: *Resistite diabolo, et fugiet a vobis* (Jac. iv, 6). Non obedire autem et velle discedere, hoc est dupliciter facere diaboli voluntatem, hoc est voluntarie sibi ipsi (etiam in praesenti) damnationem inferre peccati. Illis ipsis qui graviter apud nos delinquant, nullam tristiores, nullam acerbiores possumus invenire sententiam, quam ut a corpore congregationis abscedere sine pace discedat: Et nunquid non amentiae genus est, ut hoc quisquam pro remedio expetat, quod etiam a praeposito nisi pro summo crimine non possit inferri? Intelligamus ergo istas indignitates et contradictiones, inimico cooperante et disponente, provenire. Ille enim qui non potest aliquem absolute de loco salutis excutere, immitit primum occasiones et causas; immitit inobedientiae passionem, quam semper infidelitas comitatur; quae dum captivam illaqueaverit mentem, statim intoleranda atque impos-

sibilia facit etiam illa quæ parva sunt. Et sane dubium non est quod vires inobedientibus divinitus subtrahuntur; et sicut ille qui non habet necessariam fidei devotionem, et quod habebat, *auferetur ab eo* (*Math. xii*); ita et inobedientia obdurat animum quem semel ceperit, ut ad suscipienda præcepta, nec auctoritate, nec ratione, flectatur, sed quod pessimum est, sibi soli credat, et pro omni ratione intentiones suas sequatur, et hoc solum præceptum putet, quod obturato corde concepit, similis ei effectus se quo divinus sermo pronuntiat: *Itinera insipientium recta in conspectu eorum* (*Prov. xii*). Et iterum: *Sunt viæ quæ videntur rectæ hominibus; novissima autem eorum veniet in profundum inferi* (*Prov. xvi*). Postremo veniet huiusmodi animabus, quod domui quæ super arenam ædificata est: hæc enim parabola maxime ad inobedientes respicit. Sic enim legimus: *Omnis qui audit verba mea hæc, et non facit ea, similabitur viro stulto qui ædificavit domum suam super arenam, etc.* (*Math. viii*). Id est, cum influxerint stillicidia passionum, cum advenerint flumina et torrentes atque impetus tribulationum, ex multitudine negligentiarum; cum flaverint venti, illi utique qui per istum aerem volitant, parati ad Christi arcam ventilandam sicubi inveniunt paleas quas ad ludibrium suum rapiant atque dispergant; tunc irruent in domum illam quæ sine obedientiæ fundamento inventa est, et fiet ruina illius magna. Sed forsitan dicat aliquis: Nunquid statim de hoc loco discedere, ruina dicenda est? Dico (carissimi) non grandis spes est, si navis in fluctibus constituta (licet ipsa non pereat), tamen jacturam maximam de honore ac meritis suis faciat, et ad portum vacua perveniat. Sic non grande gaudium est, si aliquis ad sæculi fluctus revertens, nomen atque habitum professionis suæ custodire videatur; anima vero ejus negligentibus tabescat ac defluat. Et quid gravius quando subito tanquam aliquis repentinus eradicarius de loco ad quem te Dominus tuus vocaverat, in quo te primum post mala sæculi quasi in portum de tempestate induxerat, oblivisci subito fraternæ societatis et consolationis; oblivisci loci illius in quo primum dulcissimum immutationis habitum et nomen sæcularis exueris? Aves ipsæ diligunt nidos suos; amant feræ loca in quibus nutritæ sunt, amant cubilia et pascua sua; quamlibet naturali libertate variis partibus rapiantur, sæpius tamen ad cara sibi loca quodam desiderio revertuntur; et tu intellectu præditus, ratione munitus, ita interdum sensu alienus effeceris, ut præferas Dei beneficiis voluntates vel intentiones tuas, et diaboli insinuationes sequaris! Quæ quamlibet ad duros labores, quamlibet ad salutis naufragia atque animæ detrimenta te rapiant, totum hoc præ nimia cordis indignitate non sentis! Tempore enim discessionis, multa promittit inimicus, te illic quo tendis, majorem profectum, multam gratiam atque omnium rerum abundantiam reperiturum, ac te tanquam angelum suscipiendum. Et post hæc; quando anxietate repletus et pace nudatus, profectus tui studium et sacrum ovile

reliqueris, tunc animadvertis (quasi sedata temporis tempestate) inde quid de te male egeris; tunc recognoscis quid periculi incurreris cum de loco ad quem cum gaudio veneras sine pace, cum scandalo discessisti, tunc sera pœnitentia super ruinas suas ponit ac deflet, sicut quædam aves quæ præ dolore super eos quos occiderint flere dicuntur, et hæc omnia animæ detrimenta ex inobedientiæ malo eveniunt. Obedientes autem et humiles animæ, multas tribulationes atque omnes labores prosternunt, atque in compendium mittunt. Sciendum est enim quod quanto humiliores et obedientiores fuerimus præpositis et patribus nostris, in tantum obediet Dominus orationibus nostris. Videamus quam acceptabilia sunt Domino vel opera, vel jejunia eorum qui suis potius quam seniorum voluntatibus obsequuntur. Clamant illi: *Quia jejunavimus, et non aspezisti; humiliavimus animas nostras, et nescisti*; et ille respondet: *Ideo quia in diebus jejunii vestri invenitur voluntas vestra. Videmus ergo per inobedientiam animorum opera non respici, jejunia non audiri, vota non suscipi. Unde nos amplius illius mandata scitemur, quia ad nos e cœlo descendit, non solum ut nos redimeret mortis pretio, sed etiam ut vitæ ædificaret exemplo; et cum illo dicamus: Ego non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem illius qui misit me Patris. Ire autem post voluntates proprias tam perniciosum est, ut hoc Deus jam postmodum iratus, pro damnatione peccati, inobedientibus irroget dicens: Et dimisi illos secundum desideria cordis eorum.*

Quamobrem qui vult opera sua esse recta in conspectu Dei, nihil obedientiæ, nihil præceptis præponat; sive ille junior, sive senior est, tanto plus debet studere ædificationi et perfectioni. Nullum sibi finem faciat proficiendi, nullum terminum constituat acquirendi, cum sibi dici audiat: *Para in exitu opera tua*; Et iterum: *Non verearis usque ad mortem justificari.* Et iterum: *Sapientia in exitu canitur.* Quanto ergo plus proficimus, tanto plus humiliemur: quia quanto plus humiliati fuerimus, tanto amplius proficiemus. Nullus illi senior tam indoctus appareat, ut putet, quod non deceat obedientia, quæ Deum decuit; humilitas enim atque obedientia in junioribus adhuc necessitas, in senioribus jam dignitas est. Ille bene proficit, ille bene consummat, qui quotidie sic agit, quasi semper incipiat. Quamobrem augmenta meritum incitamenta esse perfectorum Scriptura pronuntiat. De his vero qui dum primas negligentias prætermittunt, in alias atque alias semper incurrunt, ita ait: *Peccator adjicit ad peccandum*; de perfecto vero dicitur: *Et sanctus adhuc sanctificetur.* Videamus prius primum, quid est: *Peccator adjicit ad peccandum.* Verbi gratia, cujuslibet, ut puta obrectationis, passio si me impugnare ceperit, si non statim me pœnitudo hujus vitii cœperit, cras tanta mihi hujus vitii facilitas veniet et quædam (ut sic dixerim) suavitas, ut revocare me ab illo et continere non possim. Ita enim evenit, ut qui primo tempore emendare se nolit, incipiat in sequenti nec velle nec posse. Verbi

gratia, superbix acquiescere cœpi, regulam violavi, A
seniorem læsi, juniorem destruxi : si non statim me
poenituit graviter me fuisse præventum, jam de die
in diem libentissimè me rapiet ipsa violentia consue-
tudinis et impetus passionis, ut jam nec delinquere me
intelligam, nec peccare me sentiam : obscurat enim
atque obruit intellectum delicti assiduitas delinquen-
di. Etenim ita cor negligentis obduratur, ut hoc ipso
si non se humiliet, si non satisfaciatur, præposito suo
nocere se credat. insuper et insultet et dicat : Quam
constanter illi restiti, quam bene non acquievi, quan-
ta auctoritate respondi, putabat quod me semper illi
humiliare deberem ? Quod qui facit, diabolo se tra-
didisse constat, qui de hominum vitis et passionibus
et perditione lætatur, et ejusmodi animæ eveniet
illa sententia : *Peccator adjicit ad peccandum*. Quam
nos refugientes, illam potius teneamus quæ dicit,
et sanctus adhuc sanctificetur ; ut quotidie addamus
merita, nec de nobis aliquid præsumamus, quia Def
est omne quod sumus. Simus itaque in opere Dei
indicientes propter æternam retributionem, et quo-
tidie ad meliora tendamus. Ipsa enim apprehendendi
aviditas, ipsa consuetudo proficiendi semper nos ad
majora provocet, et ubi viderit Deus devotionem
animæ, ardentiorum insinuabit affectum ; et quanto
nos arserimus ad studium, tanto ille apponet adju-
torium ; quanto nos apposuerimus ad diligentiam,
tanto ille addet ad gloriam. *Qui habet, dabitur illi, et
superabundabit (Matth. xiii)* ; et alio loco dicit : *Posui
adjutorium super potentem*. Gratia ergo de gratia na-
scitur, et profectus profectibus serviunt, lucra lucris
et merita meritis locum faciunt : ut quanto plus quis
acquirere cœperit, tanto plus conetur acquirere ; et
quanto avidius de sapientiæ bonis hauserit, tanto
plus haurire desideret ? sicut ipsa de se loquitur Sa-
pientia : *Qui edunt me adhuc esurient (Eccl. xxiv)*.
Urgeamus cursum nostrum, ut crescat in novissimo
vita nostra. Quæramus usque in finem, unde sine
fine gaudere mereamur. Sed esto, non possumus
exercere corporis labores, conferamus nos ad spiri-
tualium bonorum desiderium, ad compunctionis et
caritatis augmentum. Si quotidie in cordibus nostris
disponamus ascensus, nulla infirmitate, nulla ætate
lassari possunt mentes, ut spiritualibus quibusdam
gradibus ascendere mereamur ad promissa Domini
nostri Jesu Christi, cui est honor, virtus et gloria,
potentia et claritas, et magnificentia, et imperium,
et nunc, et semper, et in cuncta sæcula sæculorum.
Amen.

SERMO VIII.

(Ex Henrico Canisio.)

Modo, fratres carissimi, cum divina lectio legere-
tur, audivimus beatum Apostolum terribiliter nos et
salubriter admonentem. Sic enim ait : *Omnes mani-
festari oportet ante tribunal Christi, ut referat unus-
quisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive
malum (II Cor. 10)*. Quare etiam Dominus in

Evangelio denuntiat, dicens : *Filius hominis ventu-
rus est in gloria sua, cum angelis suis, et tunc reddet
unicuique secundum opera sua (Matth. xvi, 17)*. Dili-
genter, quæso, attendite, fratres cari-simi, et me-
cum pariter expavescite ; quia non dicit quod reddet
unicuique secundum misericordiam suam, sed *secun-
dum opera sua*. Illic enim est misericors ; ibi justus.
Nam quod statim non in peccatores a vin..... patien-
tia est, non negligentia. Non ille potenti perdit ; sed
nos ad poenitentiam reservavit. Unde magis timen-
dum est ne quanto diutius expectat ut cessemus,
tanto gravius damnet, si emendare noluerimus. Cum
hæc ita sint, scire et intelligere debemus, fratres,
nihil nobis esse salubrius quam ut damnatis omnium
præsentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus,
quando erimus de hoc sæculo transituri, vel quando
tabernaculum nostri corporis, ultimo die superven-
iente, deposituri, et iterum illud resurrectionis tem-
pore recepturi, ut cum eodem recipiamus, prout ges-
simus, sive bonum, sive malum. Et ideo rogo vos,
fratres, ut cogitemus, quales erimus in die judicii
purissimis angelorum conspectibus offerendi, et æ-
terno Judicii rationem de libris conscientix reddi-
turi. Remotis enim omnibus probationibus, certum
est in diem illum ipsum ante se hominem consti-
tuendum, et ipsam sibi animam in cordis speculo de-
monstrandam, et testes contra eam non aliunde de-
foris, sed intus de ipsa proferentur, adjicienda erunt
non aliqua peregrina, sed nimium nota testimonia,
id est, opera sua, ordinabuntur ante infelicem ani-
mam peccata vel crimina sua, ut eam confundat pro-
batio, et confundat agnitio, secundum illud quod
scriptum est : *Arguam te, et statuam illam ante fa-
ciem tuam (Psal. xlix, 21)*. Quicumque se modo, dum
licet, emendare neglexerit, ante illum cœlestem po-
pulum primum excepturus est de confusione suppli-
cium, et anima, quæ modo per poenitentiam, com-
pendiosam transactionem, peccatorum putredines cura-
re dissimulat, ante illud tribunal metuendum, sine
ullo remedio in perpetuo vulnerata remanebit. O si
jam nunc faciem peccatoris animæ liceret oculis cor-
dis aut corporis iatueri, et conscientix nostræ vul-
tum in oculorum præsentiam permitteremus addu-
cere ! Quod si licet nec dici potest, quanto studio,
quantoque metu urgeremus foedata componere, ma-
culata tergere, vulnerata curare. Ideo quia non pos-
sumus oculis corporis, inspiciamus, in quantum pos-
sumus, oculis cordis, et unusquisque conscientias
nostras ante conspectum interioris hominis consti-
tuamus, ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nos cura-
tionem de quotidiana conversatione faciamus. Allo-
quatur se in secretis unaquæque anima, et dicat : Vi-
deamus si hanc diem sine peccato, sine invidia, sine
obtreactione, sine murmuratione transegi. Videamus
si hodie quod ad profectum animæ pertinet
operatus sum : puto quod hodie mentitus sum, per
iram, vel concupiscentiam victus sum, nec alicui be-

* Forte vindicta descendit, vel, vindicat, vel aliquid simile.

n feci, nec per timorem æternæ mortis ingemui. A Quis mihi reddat hanc diem, quam inanibus rebus perdidit, quam cogitationibus noxiis pessimisque consumpsi? Ac si, fratres, de omnibus negligentis nostris compungamur, in cubilibus, id est, in cordibus nostris, ipsi nos condemnemus, ipsi nos accusemus Judici nostro quotidie, et dum in hac carne sumus contra ipsam carnem quotidie dicamus, vincamus voluntates et intentiones nostras, dum nobis tempus illud expectatissimum ac beatissimum felice mutatione æternæ vitæ succedit. Quando illud, quod Dominus dixit: *Et erunt similes angelis* (*Luc. xx, 36*); et iterum: *Tunc justi fulgebunt sicut sol, in regno Patris eorum* (*Matth. xiii, 43*). Putas qualis tunc erit splendor animarum, quando solis claritatem habebit lux corporum; tunc enim cum ad istam beatitudinem venerimus, nulla erit tristitia, nullus timor, nulla infirmitas, nulla mors, nullus nobis obstat ad serviendum Deo nostro; nulla jam nobis stabit infirmitas, nulla contradicet miseræ carnis adversitas, nulla vel ulterius remanebit pugnandi necessitas. Veniet, inquam, tempus quando nullus desideretur ci-

* Ms., *si caelestis*.

bus, omnisque reflectio, nulla sentiatur jejuniæ lassitudo, nulla timeatur vel de carne inquietudo, vel de hoste tentatio; sed adversario in inferni profunda detruso perfuemur hac primum felicitate, ut incipiamus nec velle ultra peccare, nec posse; cessante omni iniquitate, omni miseria, omni mœrore; totum innocentia, totum felicitas possidebit. Nullam inferior miseriam, nullam felicior timebit invidiam, quia exinanita et penitus extincta transivit. In pectoribus hominum caritas angelorum, quibus admixti homines jam a caelesti recepta carne, sine carnis infirmitate fulgebunt. Et ideo nullum ulterius patientur de sempiterna Domini sui virtute fastidium, nullum sub perenni laudum suarum exultatione defectum. Habemus plenam beatitudinem inter illa immensa beneficia Dei nostri, ut nunquam in referenda gratiarum actione cessemus; cohæredes effecti ejus, qui dicit: *Venite, benedicti; percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi* (*Matth. xxv, 34*). Donante ipso qui vivit et regnat in sæcula sæculorum, Amen.

APPENDIX.

SERMONES FAUSTO RHEGIENSI ATTRIBUTI.

EPISTOLA,

SEU SERMO DE RESURRECTIONE HOMINI.

Exsulta, celum, et in lætitia esto, terræ: dies iste amplius nobis ex sepulcro radiavit quam de sole refluxit, etc.

EPISTOLA,

SEU HOMILIA DE CORPORE ET SANGUINE CHRISTI.

Magnitudo cœlestium beneficiorum angustias humanæ mentis excedit, etc.

EPISTOLA,

SEU HOMILIA SUPER EVANGELIUM MATTHÆI.

Sanctus evangelista docet nos necessitatem inopiæ tolerantæ, subsidii causa amicum debere perquirere, etc.

(Hos sermones, si placet, leges in operum sancti Hieronymi Mantissa, nostræ Patrologiæ tomo XXX, coll. 215, 271 et 276.)

ANNO DOMINI CCCCLXXXIII-CCCCXCI.

S. FELIX III.

PROLEGOMENA.

(Ex Gu ll. Cave.)

Felix, natione Romanus, Felicis presbyteri filius, anno 483, die 13 Februarii Romanæ sedis pontificatum adeptus est. Episcopus factus, Zenonis imp. Hœnoticon anno superiore editum statim aperte rejectit. Aca-cium CP. Peri Mongi communioni renuntiare venuentem missis undique literis exagitavit; quin et tandem anno 484 anathemate percussit. Eodem anno Petrum

D Fullonem, sedis Antiochenæ invasorem et Deum crucifixum esse docentem, habita Romæ 42 episcoporum synodo damnavit. Ad clariorem hujusce rei intelligentiam notandum est, Petrum, arte fullonem, cœnobi Acæmetensis monachum, ob Eutychnismi studium exinde pulsum, mox S. Bassæ apud Chalcedonem presbyterum, anno 471 Zenonis favore subnixum, magnas Antiochiæ turbas excitasse, ac Theopaschitarum